

Inspirationsmateriale til undervisning

Pædagogmedhjælpere i daginstitutioner
48040

Udviklet af:

Marianne Svanholt

Professionshøjskolen UCC, AMU efteruddannelse

Titangade 11, 2200 København N

E-mail: msvc@ucc.dk. Telefon: 4189 8128

1. Uddannelsesmålets sammenhæng til jobområde (FKB)

Moder-FKB

Pædagogmedhjælpere i daginstitutioner hører til i den fælles kompetencebeskrivelse (FKB) ”2629 Pædagogisk arbejde med børn og unge”.

FKB'en kan findes på www.uddannelsesadministration.dk.

Arbejdsfunktioner

Uddannelsen ”Pædagogmedhjælpere i daginstitutioner” henvender sig til pædagogmedhjælpere i daginstitutioner.

Uddannelsen sigter mod at give deltageren de grundlæggende kompetencer til at varetage arbejdet som pædagogmedhjælper. Deltageren skal kunne bidrage til at kunne tilrettelægge trygge, udviklende og inkluderende rammer for det enkelte barn og for børnegruppen, igangsætte aktiviteter i et anerkendende samspil med børnene og samarbejde med forældrene og kolleger omkring barnets udvikling.

Dette skal ske ud fra kendskab til daginstitutionernes lovgrundlag og de kommunale retningslinjer.

Deltagerforudsætninger

Der kræves ingen særlige deltagerforudsætninger.

Relevante uddannelser at kombinere med

Der er tale om en form for basisuddannelse for pædagogmedhjælperen, som skal sikre en grundlæggende viden om det pædagogiske arbejde med børn.

Det kan være relevant at få uddybet denne viden senere i form af uddannelser, som går mere i dybden med de enkelte problemstillinger.

Eksempelvis gennem følgende uddannelser:

- Leg med sprog
- Børns kompetenceudvikling 0-5 år
- Samspil og relationer
- Børns leg
- Børns motorik, sansning og bevægelse
- Måltidet i pædagogisk arbejde
- Arbejdet med for tidligt fødte børn
- Børn med overfølsomhedssygdomme
- Arbejdet med udsatte og sårbare børn og unge
- Leg og læring med digitale medier

2. Ideer til tilrettelæggelse

Undervisningen bør tilrettelægges sådan, at der bliver en vekselvirkning mellem deltagerens praktiserfaringer og generel viden, teori og metoder.

3. Temaer

Temaoversigt

Tema 1. Daginstitutionens rammer, regler og betingelser

Tema 2. Børns udvikling og trivsel

Tema 3. Tilrettelæggelse af pædagogiske aktiviteter

Tema 4. Kommunikation og samspil

Tema 5. Forældresamarbejde

Tema 6. Samarbejde kolleger og eksterne samarbejdspartnere

Tema 1. Daginstitutionens rammer, regler og betingelser

Som udgangspunkt for arbejdet som pædagogmedhjælper, bør deltageren kende lovgrundlaget for daginstitutionernes virke. De bør desuden kunne forholde sig til den pædagogiske praksis som en velfærdsopgave og have kendskab til, hvordan de politiske retningslinjer besluttes og udmøntes på statsligt, regionalt, kommunalt og institutionsniveau.

Under temaet bør man berøre følgende emner:

- Det relevante lovgrundlag, eksempelvis: lov om social service, tavsheds- og underretningspligt, lov om pædagogiske læreplaner
- Omsorg/omsorgssvigt
- Konkretisering med eksempler fra deltagerens egne kommuner og institutioner

Tema 2. Børns udvikling og trivsel

Temaet rummer fundamentet for forståelse af og indsigt i børns psykologiske, psykosociale og kognitive udvikling. Det skal give forudsætninger for at kunne forstå barnets reaktionsmåder, kunne stille realistiske krav til barnet og stimulere gennem en målrettet pædagogisk indsats. Sundhedsbegrebet er også et vigtigt element i dette tema, hvor det skal ses som et bredt begreb, der både indeholder mentale, psykiske, fysiske og sociale forhold.

Under temaet bør man berøre:

- Barnets psykiske udvikling, herunder tilknytning, identitets- og relationsdannelse
- Barnets sproglige udvikling, sprogstimulering
- Motorisk udvikling og betydning af motion og glæde ved bevægelse
- Kost, sundhedsfremme og forebyggelse, herunder hygiejne
- Betydningen af børns indbyrdes samspil og leg
- Trivsel og tegn på at et barn mistrives
- Inklusion

- Familiekulturer og socialisering af børn, herunder etnicitet og minoritetskulturer

Tema 3. Tilrettelæggelse af pædagogiske aktiviteter

Medhjælperen skal både på egen hånd og i samarbejde med kolleger kunne tilrettelægge pædagogiske aktiviteter, som imødekommer hele børnegruppens behov og understøtter udviklingen af sociale kompetencer, autonomi, sprog, sansning og kreativitet.

Under temaet bør man komme ind på:

- Hvordan der kan skabes gode rammer om leg og samvær i børnegruppen
- Tilrettelæggelse ud fra forståelse af dynamikken i børnegruppen
- Pædagogiske aktiviteter i form af natur og udeliv
- De digitale medier i børns legekultur og mulighederne for at anvende disse i leg og læring
- Evaluering af pædagogiske aktiviteter i forhold til udviklingsmål

Tema 4. Kommunikation og samspil

For at kunne støtte det lille barns udvikling til selvstændighed og selvværd er det afgørende, at deltageren udvikler sine relationskompetencer og er bevidst om kommunikationen med børnene.

Under dette tema kan man komme ind på.

- Kommunikationens forskellige lag: ord, gestik, tonefald, kropssprog og betydningen heraf for barnets selvopfattelse og forståelse
- Vigtigheden af at barnet oplever sig som hørt og forstået, herunder betydningen af at kunne skifte til barnets synsvinkel
- Konfliktforståelse og konfliktløsning i forhold til børn
- Hvad det vil sige at være ”en tydelig voksen” og at kunne rammesætte i forhold til konteksten
- En tilgang til barnet som er præget af den voksnes blik for barnets resurser
- Metoder til at kunne vurdere betydningen af egen kommunikation i samspillet med børnene og betydningen af at kunne reflektere over sin egen pædagogiske praksis

Tema 5. Forældresamarbejde

Forældresamarbejdet bygger på en gensidig dialog, hvor pædagogmedhjælperen skal være anerkendende, imødekommende og – inden for de givne rammer – udvise fleksibilitet. Forældrene skal informeres om barnets dag og udvikling, ligesom eventuelle misforståelser skal tages op, og eventuelle uenigheder finde en løsning. Dette skal ske ud fra forståelse og respekt for, at forskellige familier har forskellige livsbetingelser og forskellige dagliglivskulturer.

Under dette tema kan man komme ind på:

- Familiens levevilkår og forskellige familiekulturer

- Formidling af iagttagelser omkring barnet, herunder skriftlig kommunikation
- Betydningen af dagligdagskommunikation med forældrene
- Samtaler om bekymringer vedrørende barnet
- Hvordan man håndterer uenigheder respektfuldt, herunder accepterer hinandens grænser og få sat sine egne (skabe gensidig respekt)

Tema 6. Samarbejde, kolleger og eksterne samarbejdspartnere

Samarbejde med forskellige eksterne samarbejdspartnere såsom specialister inden for ernæring, motorik eller kreative aktiviteter samt psykologer, fysioterapeuter mv.

Følgende emner kan alt efter relevans for deltagerne indgå i temaet:

- Planlægning af fælles pædagogiske aktiviteter og kollegial sparring samt refleksion over fælles pædagogisk praksis
- Muligheder for at trække særlig ekspertise ind i forhold til arbejdet med børnene
- Regler og rettigheder omkring brug af kommunens psykolog på dagområdet
- Samarbejdet med tillidsmanden, samarbejdsudvalg mv.
- Faglig sparring og kollegial supervision, dokumentation til at understøtte faglig formidling og samarbejde samt kvalitetssikring
- Anvendelse af et professionelt fagsprog med kolleger og andre faggrupper
- Betydningen af et godt fysisk og psykisk arbejdsmiljø

4. Opgaver og undervisningsmaterialer

I det følgende er der givet eksempler på forskellige typer opgaver, som kan stilles inden for de 6 temaer.

Tema 1. Daginstitutionens rammer, regler og betingelser

Opgave 1: Rammer for daginstitutionerne

Individuelt: Undersøg hvilken daginstitutionspolitik den kommune, din institution ligger i, har. Er der særlige indsatsområder eller andre særlige retningslinjer for daginstitutionerne?

Gruppeopgave: Fremlæg resultatet af jeres individuelle undersøgelser for hinanden. Diskuter ligheder og forskelle i jeres kommuner.

Opgave 2: Pædagogiske læreplaner - mål og metode

Gruppeopgave: De 6 læreplanstemaer fordeles gruppevis på holdet. Hver gruppe får følgende opgave inden for det/de tildelte læreplanstemaer:

1. Overvej hvad I hver især synes er vigtigt, at børnene lærer inden for læreplanstemaet
 - Skriv alle gruppemedlemmernes stikord ned på et mindmap (sæt temaet i midten)
 - Diskuter hvad der er det vigtigste. Skriv de 3 vigtigste punkter ned og formuler dem som læreplansmål.
2. Diskuter hvad I kan gøre for at understøtte, at børnene opnår de 3 mål. Se her både på:
 - de voksnes roller
 - dagligdagens struktur og traditioner
 - den fysiske indretning
3. Giv herefter et eksempel på en aktivitet som understøtter hver af de 3 mål.

Opgave 3: Pædagogiske læreplaner – dokumentation og evaluering

Gruppeopgave: Fortæl om hvilke former for dokumentation jeres institution arbejder med og hvordan I analyserer dokumentationsmaterialet.

- Fremstil i gruppen 3 eksempler på pædagogisk dokumentation (gerne af forskellig type)
- Fortæl hvilken læring hos barnet/børnene, der dokumenteres

Eksempel på læringshistorie:

Jakob på 1½ år kører med en dukkevogn ude på legepladsen. Han støder hele tiden ind i forhindringer – ting, der ligger på legepladsen. Han græder og beder mig om at flytte dem. Jeg beder ham om at prøve selv og viser med armene, hvordan han skal dreje med vognen. Han prøver igen og kommer lidt videre. Han kommer nu til en lille bakke, som han prøver at komme op ad. Han gør et par forsøg, er lige ved at opgive, begynder at græde, men prøver igen. Han opgiver og finder en anden og mindre dukkevogn. Nu kan han komme op ad bakken. Han er strålende glad.

Opgave 4: Underretnings- og tavshedspligt

Case: Karina

Vi er i en daginstitution. Karina på 3 år bliver hentet som den sidste. Moderen er synligt beruset. Det er ikke første gang, det sker, men du har aldrig snakket med moderen om det. I har altid talt hyggeligt sammen, og du kan egentlig godt lide hende, men i forbindelse med at hun er blevet arbejdsløs, er tingene begyndt at gå lidt skævt.

I dag vil Karina ikke med sin mor hjem og skriger, da moderen forsøger at holde hende fast for at give hende overtøj på. Konflikten resulterer i, at moderen giver Karina en lussing. Hvad gør du?

Sæt kryds ved de handlinger I mener er formelt korrekte (I må sætte lige så mange kryds, som I vil)

- Jeg lader moderen gå med Karina og skynder mig at ringe til de sociale myndigheder og siger, at de hellere må besøge hjemmet, da moderen er stangberuset.
- Jeg siger til moderen, at hun ikke kan få Karina med hjem, når hun er beruset. Jeg fortæller hende, at hun kan hente Karina hos mig, når hun er blevet ædru.
- Jeg nægter at udlevere Karina til moderen og ringer til Politiets døgnvagt. Karina bliver hos mig, indtil hun bliver hentet af de sociale myndigheder.
- Jeg får Karinas mor til at sætte sig ned og fortæller hende, at jeg kan se, at hun er beruset. Jeg spørger hende, om der er et familiemedlem eller en veninde, som vil komme og sørge for, at de begge kommer godt hjem. Moderen ringer til Karinas mormor, som kommer og henter dem begge.
- Jeg siger til moderen, at hun ikke kan få Karina med hjem. Jeg beder hende sætte sig ned og prøve at blive gode venner med Karina. Imens går jeg ind ved siden af og ringer til Karinas moster, som bor i nærheden, og fortæller, at moderen er beruset og spørger, om hun ikke vil komme og hente Karina.

Ved fremlæggelse i plenum skal I også argumentere for, hvorfor de enkelte handlemuligheder er lovlige eller ikke lovlige.

Tema 2. Børns udvikling og trivsel

Opgave 5: Kost og sundhed

Gruppedrøftelse:

- Hvad gør I, i jeres institution, for at give børnene sunde kostvaner?
- Har I en kostpolitik?
- Hvilken betydning kan det have for barnet?
- Hvad gør I, hvis et barn virker fejlnæret (forkert, for meget, for lidt kost)?

Opgave 6: Motion og sundhed

Gruppedrøftelse:

Hvad gør I, i jeres institution, for:

- At sikre, at alle børn får tilstrækkelig motion?
- At alle børn udvikler deres motorik?
- At spotte børn, som har problemer med deres motorik?

Hvilke konsekvenser kan det have for et barn, at det har en dårlig kondition, eller at dets motorik ikke er alderssvarende?

Opgave 7: Tilknytning

Individuel opgave:

Vælg nogle børn som du har mødt – helst som professionel – ellers i anden sammenhæng, ud fra din vurdering af:

- Et barn med tryk tilknytning
- 1-2 børn med utryk tilknytning

(vælg helst IKKE børn fra din egen familie eller nærmeste omgangskreds)

Start med at præsentere barnet: køn, alder evt. særlige forhold ved barnets opvækst (fakta)

Beskriv med baggrund i hvad du har iagttaget:

Hvordan omgås barnet velkendte voksne og fremmede voksne?	
Hvordan reagerer barnet ved genforening med sine omsorgspersoner (primært forældrene)?	
Hvordan er barnets tillid til andre mennesker?	
Hvordan reagerer barnet i uvante situationer?	

Hvordan er kontakten mellem barn og forældre, som du kan se den?	
Hvordan reagerer barnet i konflikt- og stresssituationer?	
Hvordan er barnets kontaktform?	
Hvad gør barnet, når det har brug for hjælp?	
Hvordan er barnets tilgang til at undersøge verden omkring sig (nysgerrighed, interesse, lyst til at prøve nyt etc.)?	

Opgave 8: Omsorgssvigt

Gruppedrøftelse: **Case: Søren**

Der har været åbent i 2 timer. De andre børn har allerede leget godt sammen et stykke tid. Nu kommer Søren på knap 2 år, han vil også være med i legen. Der opstår straks en konflikt, Søren virker forvirret og pylret.

Du spørger ham, om han er sulten. Det er nemlig ikke altid, han har fået morgenmad hjemmefra. Søren nikker, og du tager ham på skødet og giver ham noget at spise. Søren er glad for at komme på skødet og spiser med god appetit.

Som du sidder der med ham, stiger en kraftigt lugt af urin op i dine næsebor, og du kan mærke, han er fugtig bagi. Hans tøj er også snavset med indtørret mad på blusen. Du må beherske dig, så Søren ikke mærker, du ikke kan lide hans lugt.

Du har registreret, at han gennem det sidste stykke tid er blevet mere og mere usoigneret - tøjet er snavset, og han har belægninger på tænderne og cariesangreb. Du har tidligere nævnt over for forældrene, at Søren fungerer bedst, når han får morgenmad, hvis de kommer sent med ham – og at hans udslet på halen skyldes, at han går for længe med en våd ble. Du har også opfordret forældrene til at være omhyggelige med tandbørstningen og få set hans tænder efter.

Hvad mener I er bekymrende i forhold til Sørens udvikling?

Er der tale om omsorgssvigt? Og i så fald hvilket?

Hvad vil I gøre i forhold til Søren selv?

Hvad vil I sige til forældrene?

Opgave 9: Børnesyn

Gruppeopgave. Deltagernes deles op i grupper af 3-4 og hver gruppe får en observatør.

Gruppen får til opgave efter tur at fortælle om et sårbart og udsat barn/barn med særlige behov.

Observatøren skal notere ned, hvor ofte barnet beskrives ved sine mangler, og hvor ofte barnets styrker/ressourcer nævnes.

Observatøren fortæller gruppen om sine iagttagelser og det diskuteres, hvilken betydning det har for barnet og synet på barnet:

- Udelukkende at se på hvad barnet ikke kan
- Både at se barnets ressourcer og vanskeligheder

Tema 3. Tilrettelæggelse af pædagogiske aktiviteter

Opgave 10:

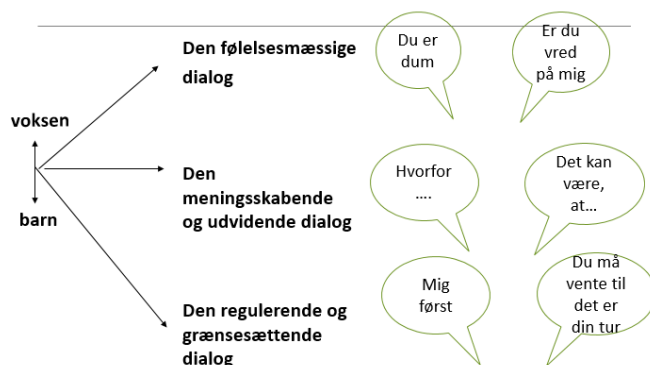
Planlæg en pædagogisk aktivitet til Jeres børnegruppe

Brug nedenstående skema

Aktivitet Beskriv kort aktiviteten	
Målgruppe Hvor mange børn, og i hvilken alder, skal deltage?	
Konkrete mål for aktiviteten? Hvad skal børnene kunne/være i stand til, som de ikke kan nu?	
Tilrettelæggelse - struktur - varighed - voksenrolle - materialer	
Dokumentation - vurdering af børnenes kompetencer før og efter aktivitet	
Evaluerings I hvilken grad er de konkrete mål nået? Børnenes motivation for aktiviteten?	

Tema 4. Kommunikation og samspil

Opgave 11: Samspilstemaer

- Giv efter tur et eksempel i form af en lille historie på hver af de 3 samspilstemaer (følelser, mening, rammesætning)
- Diskuter hvor I har mødt udfordringer, som I gerne vil blive bedre til at tackle

Opgave 12: Konflikthåndtering

Fortæl om en konkret episode hvor en voksen er i konflikt med et barn.

På baggrund af historien reflekteres over:

- Selvrefleksion i forhold til hvordan I selv forstår og konkret møder barnet
- Hvad er det hos barnet, der får den voksne til at gå i konflikt med barnet? Er der evt. noget i måden, episoden er beskrevet på, der fortæller om, hvad den voksne trækker på?
- Hvad vil barnet opnå?
- Hvordan oplever barnet mødet med den voksne?
- Ideer til nye måder at forstå og møde barnet på

Opgave 13: Positive omformuleringer

Sig hvad I gerne vil have, barnet skal gøre, i stedet for hvad I ikke vil have.

Ofte er det sådan, at barnet er klar over, at I vil have, det gør noget anderledes, men ikke hvordan I gerne vil have det. Derfor fortsætter det med at gøre, som det gør – eller vi får en konflikt.

Skriv 3 negativt formulerede udsagn i nedenstående skema – det skal være en udfordring til jeres nabogruppe, som herefter skal skrive en positiv omformulering af udsagnene.

Brug meget gerne nogle eksempler fra jeres egen hverdag.

Udfordring	Omformulering
1.	
2.	
3.	

Opgave 14: Børnesynsvinklen

Case: Klodser i kassen

Anne, Birger og Carla 2½-3 år har sammen leget med duploklodser i legestuen. Nu er det ved at være lukketid, og der skal ryddes op. ”Kan I putte klodserne i kassen”, siger dagplejeren. Anne og Birger går i gang. De skiftes til at smide en klods i kassen og smiler og ler til hinanden.

Carla lægger også et par klodser i kassen, men stopper så og kigger på et par jævnaldrende piger, som leger en rulleleg på en madras i nærheden. Dagplejeren siger: ”Carla, kan du også putte klodserne op kassen”. Carla kigger ned og svarer ikke.

A. Hvad vil I nu gøre og sige? (sæt kryds ved de handlinger/udsagn, I mener, er pædagogisk i orden).

Gøre/sige	Ja	Nej	Måske
1. Du kigger bestemt på Carla og siger: Carla kig på mig. Du skal være med til at rydde op.			
2. Du smiler til Anne og Birger, ser opfordrende på Carla og siger: Se hvor sjovt Anne og Birger har det. Kom nu og vær med til at putte klodserne i kassen.			
3. Du siger til Carla: Når I alle 3 har leget med klodserne, så skal I alle sammen rydde op.			

4. Du siger til Carla: Se hvor dygtige Anne og Birger er til at rydde op. Jeg er sikker på, du også kan.			
5. Du siger til Carla: Vil du hjælpe mig med at tørre bordene af i stedet for at putte klodser i kassen?			

B. Begrundelse. I skal nu give en kort pædagogisk begrundelse for jeres svar, dvs. hvorfor I mener de forskellige muligheder er i orden, ikke i orden eller måske i orden.

Mulighed nr.	Begrundelse
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

C. Analyse. Giv ét eller gerne flere bud på, hvorfor Carla holder op med at deltage i oprydningen. Hvad sker der mon inde i Carla?

D. Hvordan ville I selv gribe situationen med Carla an?

Tema 5. Forældresamarbejde

Opgave 15: Forældresamtale

Case: Forældresamtale

Amalie har virket lidt trist i den sidste tid. Hun leger heller ikke ret meget med Beate og Carla mere. De tre var ellers et fast trekløver. Beate er den, der træffer afgørelserne i pigegruppen. Amalie søger den voksne meget mere nu, end hun gjorde tidligere. Det er ved at være tid til de årlige samtaler med alle forældrene. Du beslutter at tale med Amalies forældre om, at Amalie ikke har det så godt socialt som tidligere.

Hvordan vil I tage Amalies problem op med Amalies forældre?

Sæt kryds ved de spørgsmål eller udsagn, I kunne forestille jer at bruge i løbet af samtalen.

- Vi har lagt mærke til, at Amalie er trist. Hvordan har I det hjemme hos jer for tiden? Er der nogle problemer?
- Ja, Amalie har det jo ikke så godt for tiden. Hun er deprimeret og leger ikke mere med Beate og Carla, så vi har tænkt os at kontakte pædagogisk-psykologisk rådgivning. Hvad siger I til det?
- Vi har lagt mærke til, at Amalie virker lidt trist for tiden. Har hun fortalt noget til jer om, hvordan hun har det?
- Amalie leger næsten ikke med sine gamle veninder Beate og Carla mere. Har Amalie sagt noget hjemme om, at Beate holder hende udenfor? Det har jo altid været Beate, der bestemte i den gruppe.
- Vi er lidt bekymrede for, hvordan Amalie har det her i børnehaven for tiden. Det er vi, fordi vi har lagt mærke til, at hun ikke virker glad, og fordi hun sjældent leger med Beate og Carla. Hun er også blevet mere voksensøgende.
- Vi synes, at Amalie har et problem. Hun har mistet sine faste legekammerater Beate og Carla – og nu er hun begyndt at klæbe til de voksne.
- Vi vil gerne starte med at høre, hvordan I oplever, at Amalie har det her i børnehaven.
- Vi har tænkt på, om Amalie er sårbar for tiden, fordi hun mangler noget hjemme? Hvor meget tid bruger I sammen med hende?
- Vi vil gerne tale med jer om, at Amalie har nogle problemer med relationsdannelsen for tiden. Hendes netværksdannelse er svækket, og stemningslejet er reduceret. Desuden søger hun kompensatoriske voksenrelationer.

Begrund hvorfor I vælger de enkelte udsagn til eller fra.

Tema 6. Samarbejde kolleger og eksterne samarbejdspartnere

Opgave 16: Samarbejde med talepædagoger, pædagogiske konsulenter mv.

Fortæl efter tur om jeres samarbejde med eksterne samarbejdspartnere.

Hvorfor de er kommet og hvad deres rolle har været.

- Er der defineret retningslinjer af kommunen/institutionen for samarbejdet
- Find et eksempel på et barn, hvor I har haft brug for en særlig sagkyndig person udefra
- Hvordan vil I fremlægge barnets sprogproblem og sprogstimuleringsbehov for forældrene?

Opgave 17: Konflikttrappen

I skal nu beskrive en konflikt med en kollega, I selv har oplevet. I får mest ud af analysen, hvis I kan komme i tanke om en konflikt, hvor I nåede mindst et par trin op ad konflikttrappen.

- Beskriv en konfliktsituation I har oplevet med kolleger. I skal kun beskrive konfliktens start. Fortæl konkret hvad situationen var, og hvad der blev sagt eller gjort. Stop beskrivelsen der hvor konflikten er blevet synlig. Vær så neutral som mulig i beskrivelsen.
- Hvilken slags konflikt mener I, der var tale om?
- Hvor højt nåede konflikten op ad konflikttrappen? Blev den løst?
- Var konfliktens parter anerkendende over for hinanden? Beskriv hvordan - både hvis de var anerkendende, eller hvis de ikke var det.
- Hvad ville I eventuelt gøre anderledes i en lignende konflikt en anden gang?

Opgave 18: Samtale om samarbejdsproblemer

Case: Arbejdsopgaver og værdsættelse

Anne har gennem længere tid oplevet en skæv fordeling af arbejdsopgaverne i legestuen. Det er mundtligt aftalt, hvordan arbejdsopgaverne skal fordeles, men det holder ikke altid i praksis. Anne oplever, at nogle kolleger løber fra fx oprydning. Det er ofte hende, der tager sig af dét, de andre ikke får gjort. Samtidig føler hun ikke, at der er nogen, der lægger mærke til - og værdsætter - hendes indsats.

Sæt kryds ved de spørgsmål som I mener kan starte en god dialog, om det problem Anne rejser.

- Jeg mener, at du skal sige til, når der er nogen, der ikke gør, hvad vi har aftalt.
- Hvor tit oplever du, at det er dig, der står tilbage med opgaver, andre skulle have taget sig af?
- Kan du give nogle eksempler på, hvordan det viser sig, at aftalerne ikke bliver holdt?
- Tror du ikke, at det er noget, du forestiller dig, at du ikke bliver værdsat?

- Hvad vil du gerne have hjælp til?
- Er du nu også sikker på, at kollegerne ikke lægger mærke til din indsats?
- Tror du ikke også, at det kan hænge sammen med, at du er mere pligttopfyldende end os andre?
- Hvornår oplever du, at du ikke bliver værdsat?
- Hvad tror du er forklaringen på, at opgaverne er skævt fordelt?
- Du må lære at sige fra. Det er urimeligt, at du skal gøre andres arbejde.
- Er der noget, du selv kan gøre anderledes?
- Vi har jo ret travlt med de få mennesker, vi er, mon ikke du stiller for høje krav til oprydning?

Begrund jeres fra- og tilvalg af spørgsmål.

4. Litteratur:

Tema 1. Daginstitutionens rammer, regler og betingelser

Lind, Unni; *Dokumentation og evaluering i børneinstitutioner*, Kroghs Forlag, 2007

Pjece fra Den sociale ankestyrelse; *Del din bekymring nu*.
(<http://deldinbekymring.nu/files/Pjece.pdf>)

Socialministeriet; *Hvad må du sige?* September 2005

Bekendtgørelse af lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge (dagtilbudsloven)

Tema 2. Børns udvikling og trivsel

Sundhedsstyrelsen, Ministeriet for Fødevarer; *Mad til Spædbørn og småbørn 2009*, Landbrug og Fiskeri

Pjece fra Sundhedsstyrelsen *Alle børn i bevægelse*, 2005

Sundhedsstyrelsen; *Hygiejne i daginstitutioner. Anbefalinger om forebyggelse og sundhedsfremme for børn inden for hygiejne, miljø og sikkerhed*, 2013

Brodin, Hylander; *Selvfølelse at forstå sig selv og andre*, Hans Reitzel, 2003

Hart, Susan; *Inklusion, leg og empati - neuroaffektiv udvikling i børnegrupper*, Hans Reitzel, 2015

Danmarks Evalueringsinstitut; *Se børnenes ressourcer i stedet for fejl i Bakspejlet*, nr. 1, 09

Lyhne, Jørgen; *Positiv psykologi - positiv pædagogik*; Dansk psykologisk Forlag, 2008

Riis, Eva m.fl.; *Sprog som værktøj og legetøj - i pædagogiske miljøer og aktiviteter*, Hans Reitzel, 2015

Tema 3. Tilrettelæggelse af pædagogiske aktiviteter

Kennedy, Birgitta; *Fantasi og forandring*, Hans Reitzels Forlag, 2002

Andersen og Kampmann; *Børns Legekultur*, Munksgaard, 1997

Brandt, Erika m.fl.: *Digital pædagogik*, Systime, 2015

Tema 4. Kommunikation og samspil

Juul og Nielsen; *Pædagogisk relationskompetence*, Forlaget Apostrof, 2002

Nylenna, Åse, Akslen m.fl.; *Jeg ser dig - nye perspektiver på anerkendende pædagogik*, Dafolo, 2013

Tema 5. Forældresamarbejde

Petersen, Vibeke; *Den målrettede forældresamtale*, Gyldendal, 2009

Tema 6. Samarbejde kolleger og eksterne samarbejdspartnere

Hegelund Dalsgaard, Anette, Lotte Mejl; *Den professionelle pædagog*, Hans Reitzel, 2009